

УДК 329.05-028.41(4) «2010/2024»

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.60.45>

«АКТОРСЬКІ» ПАРТІЇ ЄВРОПИ (2010–2024): СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ, ПРИЧИНИ ЗЛЕТУ ТА ПОЛІТИЧНОГО ФІАСКО

Юрій Остапець

*Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»,
кафедра політології і державного управління
пл. Народна, 3, 88000, м. Ужгород, Україна*

Михайло Шелемба

*Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»,
кафедра міжнародних студій та суспільних комунікацій
пл. Народна, 3, 88000, м. Ужгород, Україна*

Дмитро Зверєв

*Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»,
кафедра соціології та соціальної роботи
пл. Народна, 3, 88000, м. Ужгород, Україна*

Охарактеризована діяльність «акторських» партій в країнах Європейського Союзу та Україні. Зазначено, що метафора «акторські партії» використана для позначення політичних сил, які зосереджують свою діяльність навколо конкретних харизматичних лідерів (акторів), часто будуючи свою ідентичність та програму навколо особистості цього лідера, а не навколо чіткої ідеології або стабільної партійної структури. До таких партій віднесено: «Є такий народ» (Болгарія), «Рух 5 зірок» (Італія), «Вітчизняний рух» (Хорватія), «Список М. Шарца» (Словенія), Угорська партія двохвостого собаки (Угорщина), «Кому належить держава?» (Латвія), «Слугу народу» (Україна).

Акцентовано на наступних ознаках таких партій: 1) засновані професійними акторами; 2) вдало використовують медійне минуле лідера; 3) позиціонують себе як антисистемні партії, які борються з корупцією та «старою» елітою; 4) домінуюча роль харизматичного лідера у їхній діяльності; 5) утворюються напередодні чергових виборів.

Окреслено основні причини виникнення та успіху «акторських» партій, до яких віднесено: зниження довіри до традиційних / мейнстримних партій; попит на «нові обличчя» в політиці; протестні настрої громадян; медійна популярність та харизматичність лідерів; вдале використання цифрових технологій у своїй діяльності; відсутність, як правило, сильних конкурентів.

Досліджена участь «акторських» партій у виборчих кампаніях та охарактеризовані їхні електоральні результати. Вказано, що у 2018 році партія «Рух 5 зірок» перемогла на парламентських виборах в Італії, здобувши підтримку 32,7 % виборців та утворивши урядову коаліцію. Партія «Є такий народ» на парламентських виборах у квітні 2021 року набрала 17,6 % голосів виборців, а на наступних 11 липня 2021 року – 24,08 %. Увійшла до урядової коаліції за результатами парламентських виборів 2018 року партія «Список Мар'яна Шарца», а українська партія «Слуга народу» за результатами парламентських виборів 2019 року змогла одноосібно утворити уряд.

Зазначено про недовговічність успіху таких партій, яка обумовлена тим, що вони партії легко здобувають прихильність виборців та приходять до влади, але не в змозі ефективно виконувати складні управлінські функції.

Ключові слова: Європейський Союз, Україна, парламентські вибори, політичні партії, «акторські» партії, «Є такий народ», «Рух 5 зірок», «Кому належить держава?», «Слуга народу», «Вітчизняний рух».

Постановка проблеми. Упродовж 2010–2024 рр. в рамках партійного ландшафту країн Європейського Союзу з'явилась низка «акторських» партій, які отримали вагому підтримку громадян на парламентських виборах, а відтак і можливість брати участь в урядових коаліціях, а їх лідери очолювати уряди. Поява таких партій це ще один із проявів впливу популізму на сучасний європейський політичний дискурс. Такі партії часто посилюють радикалізацію та поляризацію в суспільствах, підривають інститути ліберальної демократії, апелюючи до «волі народу», протиставляючи себе мейнстримним партіям та системним політикам. Вони в своїх програмах та діях використовують популістські лозунги, емоційні аргументи, прості рішення надскладних суспільних проблем, що в кінцевому результаті мобілізує електорат, який має великі очікування та сподівання на «нових лідерів». Такі політичні сили завдячуючи емоційності електорату отримують результати, які часто називають «електоральними революціями» (здійснюють переворот в політиці), але не маючи практичного управлінського досвіду вони, як правило, через певний час залишаються поза політикою. Тому вивчення досвіду функціонування «акторських» партій є корисним з точки зору можливості протистояння таким силам на політичній арені та блокування їхнього деструктивного впливу на політичний розвиток сучасних демократій.

Актуальним таке дослідження є і для вітчизняного політикуму, тому у предметне поле нашої наукової розвідки ми включили українську «акторську» партію «Слуга народу». У контексті воєнного стану, проведення низки реформ, боротьби з корупцією та євроінтеграцією, діяльність популістів може як мобілізувати, так і дестабілізувати суспільство. Відтак аналіз їхньої риторики, стратегій і впливу важливий для розуміння майбутньої політичної динаміки в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виокремлене предметне поле нашого дослідження – «акторські партії», є частиною партійно-електорального дискурсу політичної науки, а відтак вказана проблематика вивчається як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Серед вітчизняних науковців слід відмітити дослідження В. Бусленка (партійні системи країн Вишеградської Європи), Є. Гайданки (місцеві вибори в країнах Вишеградської Європи), В. Литвина (партійні системи країн Центрально-Східної Європи), А. Ключковича (партійна система Словаччини), Ю. Остапця (електоральні процеси в країнах Європейського Союзу), А. Романюка (партійні системи країн Західної та Центрально-Східної Європи) та інших.

Формулювання цілей статті (постановка завдань). Мета статті – охарактеризувати сутнісні характеристики, електоральні успіхи та причини політичного фіаско «акторських партій» Європейського Союзу упродовж 2010–2024 років.

Виклад основного матеріалу. «Акторські» партії Європи – це політичні партії, які зосереджують свою діяльність навколо конкретних харизматичних лідерів (акторів), будуючи свою ідентичність та програму навколо особистості цього лідера, а не навколо чіткої ідеології та стабільної партійної структури. Такі партії зазвичай виникають у періоди політичної нестабільності або запиту на «нові обличчя» та альтернативу традиційним партіям. Термін «акторські» у нашому випадку використано метафорично для позначення

походження лідерів таких партій із сфери шоу-бізнесу, театру чи кіно. Прикладами таких партій можуть бути: «Є такий народ» (Болгарія), «Рух 5 зірок» (Італія), «Вітчизняний рух» (Хорватія), «Список М. Шареца» (Словенія), Угорська партія двохвостого собаки (Угорщина), «Кому належить держава?» (Латвія), «Кукіз'15» (Польща), «Слуга народу» (Україна). Для цих партій характерними є такі загальні ознаки:

1) засновані професійними акторами, музикантами, коміками: «Є такий народ» (Болгарія, музикант і шоумен С. Тріфонов), «Рух 5 зірок» (Італія, комік Б. Грілло), «Слуга народу» (Україна, актор-комік В. Зеленський) та інші;

2) уміла робота з публікою навколо телевізійного образу лідера;

3) швидке зростання популярності на основі пізнаваності лідера (їхні успіхи у виборчих кампаніях часто називаються журналістами та експертами «електоральними революціями»);

4) позиціонують себе як антисистемні політичні сили, а звідси популізм і критика еліт у їхніх партійних лозунгах та програмах (вони борються з корупціонерами та старими політиками);

5) головна роль лідера у їхній діяльності, слабка та нестабільна ідеологічна база, популістський підхід до вирішення складних соціальних проблем у партійних програмах, орієнтація на швидкий успіх на виборах;

6) часто створюються під вибори, а тому мають короткий політичний цикл існування. Інформацію про акторські партії Європи подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Акторські партії країн Європейського Союзу (2010–2024)

Назва партії (рік створення)	Країна	Лідер (професія лідера)	Ідеологія
Є такий народ (2020)	Болгарія	Славі Тріфонов (співак, телеведучий)	популізм, націоналізм
Вітчизняний рух (2020)	Хорватія	Мірослав Шкоро (співак, композитор)	правий популізм, націоналізм
Список Мар'яна Шареца (2014)	Словенія	Мар'ян Шарец (актор комік)	соціальний лібералізм, популізм
Кому належить держава? (2016)	Латвія	Артус Кайньміш (актор, телеведучий)	популізм, антисистемність
Рух 5 зірок (2009)	Італія	Беппе Грілло (актор, комік)	популізм, екологізм
Партія двохвості собаки (2006)	Угорщина	Гергей Ковач (дизайнер, сатирик)	сатира, протест
Кукіз'15 (2015)	Польща	Павел Кукіз (музикант, співак)	правий популізм, антисистемність
Слуга народу (2018)	Україна	Володимир Зеленський (актор, комік)	популізм, лібералізм

Джерело: побудовано авторами

Угорська партія двохвостого собаки (угор. Magyar Kétfarkú Kutya Párt; скорочено МККР) – пародійна політична партія в Угорщині, існуюча де-факто з 2006 р. (утворена в м. Сегед) та зареєстрована офіційно у 2014 р. Саму ідею назви політичної партії було взято із англійської ідіоми «як собака з двома хвостами» (англ. – «*like a dog with two tails*»), яку, згідно Кембриджського словника, використовують у випадку, коли хочуть сказати, що «хтось дуже задоволений чимось» [11, с. 143]. У конструкт політичної ідеології даної партії

можна включити такі термінологічні складові, зокрема, як «гумор», «сатира», «пародія», «абсурдизм». Головний символ партії – це двохвостий собака. Він символізує абсурдність політики та іронічне ставлення до реальних політичних партій.

Угорські політологи В. Глайд та П. Сегеді умовно поділяють еволюцію сатиричних/жартівливих (акторських) партій на два основні періоди. Між цими двома періодами існують значні відмінності, як з точки зору партійної організації, так і з точки зору використання гумору:

1. «Період класичних сатиричних партій як ініціатив, що виникли переважно з контркультури 1960-х років та нових лівих рухів, особливо в англomовних країнах (США, Великобританія, Австралія та ін.), а пізніше в період політичного транзиту в країнах Центральної Європи.

2. Період сучасних сатиричних партій другого покоління як політичних спільнот, які виникли або стали більш помітними насамперед у континентальній Європі як реакція на глобальну фінансово-економічну кризу 2008 р.» [12, р. 491].

Партія двохвостого собаки не має традиційної політичної структури, характерної для мейнстримних політичних партій. Вона більше схожа на громадський рух (діє як регіональні групи активістів), який координується з різних регіональних осередків. Ключові посади зазвичай пародійні або носять іронічні назви. Структура партії не є формалізованою, що відповідає загальному сатиричному підходу. Партія має активні осередки в декількох містах Угорщини, таких як Будапешт, Сегед та інших великих містах. Лідер партії Д. Ковач.

Члени партії займаються переважно зображенням графіті та створенням плакатів-пародій на типові гасла, висуваючи абсурдні ідеї на виборах або роблячи смішні та дурні офіційні заяви. Незважаючи на те, що «двохвості» вісім років були в тіні і їхня чисельність не перебільшувала п'ятисот членів, вони були помітними в середовищі дизайнерів, айтішників, художників тощо.

Особливу активність партія проявляє під час виборчих кампаній. Активісти партії висміюють програми учасників виборчого процесу, пропонуючи свої сатиричні «нездійсненні гасла»: вічне життя, мир у всьому світі, одноденний робочий тиждень, безкоштовне пиво і низькі податки; побудувати гору на Великій угорській рівнині, два заходи сонця на день (різних кольорів), зменшити силу гравітації і т. д.

Угорська партія двохвостого собаки приймала участь у парламентських виборах 2018 та 2022 рр. У 2018 р. її результати були такі: 1,7 % голосів виборців за партійними списками (99 410 голосів) і 39763 в одномандатних виборчих округах. А вже у 2022 р. вона суттєво покращила свої результати: 3,27 % за партійними списками (185052) і 126648 голосів виборців у мажоритарних округах [13; 14].

Отже, «Партія двохвостого собаки пройшла своєрідну еволюцію від громадського мистецького руху до помітного політичного гравця на політико-партійній мапі Угорщини. Однією з причин цього ми вбачаємо в тому, що в Угорщині виник попит на нових людей, на протест проти всіх партій, на нову «абсурдну політику» з огляду на триваюче сповзання від демократії до авторитаризму режиму В. Орбана. Партія двохвостого собаки має досить обмежені перспективи в сенсі отримання реальної політичної влади через свій сатиричний та фріковий характер. Проте вона залишається важливим голосом у громадському житті Угорщини, привертаючи увагу до явищ корупції, соціальних проблем і необхідності забезпечення демократичних процедур. Її популярність зростала серед виборців, які були розчаровані традиційною політикою, і це може свідчити про можливість її впливу на громадську думку в довгостроковій перспективі. Однак, попу-

лістський характер Партії двохвостого собаки поки що не дає їй можливості увійти до угорського парламенту» [11, с. 145].

Політична партія «Рух п'яти зірок» (італійською – *Movimento 5 Stelle, M5S*) – це італійська політична партія, яка виникла на хвилі популістичних настроїв 4 вересня 2009 р. Ідея створення руху належить підприємцю з інформаційних технологій (він же і політтехнолог) Д. Казеладжо і актору-коміку Джузеппе («Беппе») Грілло.

Символ руху – 5 зірок (зображені на логотипі партії): Вода, Енергія, Розвиток, Оточуюче середовище, Транспорт. Основними кольорами партії є жовтий та білий. Жовтий символізує прозорість, життєву силу, активізм, а білий – чистоту намірів, незаангажованість і прагнення до змін. **Ключові програмні положення партії:** пряма демократія, екологія, боротьба з корупцією, відмова від привілеїв для політиків, прозорий бюджет і контроль влади. M5S підтримує пряму демократію як альтернативу представницькій, вважаючи, що громадяни повинні брати безпосередню участь у прийнятті рішень без посередництва партій, які вважаються корумпованими. Інструментом прямої демократії в партії є Інтернет платформа «Руссо». Важливі рішення, такі як вибір кандидатів або підтримка законів, також повинні ухвалюватися через онлайн-голосування. M5S має екологічне коріння та займає ліву позицію щодо багатьох соціальних питань. Партія зосереджена на захисті навколишнього середовища, відновлюваній енергії, боротьбі з бідністю та безробіттям [5, с. 45]. Чисельність партії є нестабільною, оскільки до неї можна приєднатися / перестати бути членом партії за допомогою Інтернет-платформи. Станом на кінець 2024 р. чисельність партії становила 170 000 тис. активних членів.

Створення нового політичного руху планувалося задля залучення виборців, які займають аполітичну позицію, або розчарувалися в «старих» політичних партіях. Таким чином, з 2005 р. почав працювати блог Д. Грілло, і так почалася «розкрутка» нового руху. Ідеолог руху Д. Казеладжо обрав «Беппе» як його «обличчя» не випадково, оскільки відповідно до італійських традицій коміку-шуту дозволялось говорити те, чого не могли сказати інші (перш за все владний істеблішмент).

Пізніше Д. Казеладжо створює Інтернет-платформу «Руссо» (для зворотнього зв'язку з громадянами). За допомогою неї до 2009 р. були сформовані структурні підрозділи партії в усіх регіонах Італії для активної політичної діяльності. На парламентських виборах 2013 р. «Рух п'яти зірок» отримує відразу 25,5 % голосів виборців (108 місць у Палаті депутатів) [13; 14].

У 2015 р. за результатами «онлайн-праймерізу» громадяни обирають нового лідера партії – студентського активіста Луіджі Ді Майо. Таким чином вперше були масштабно застосовані ІТ-технології «прямої демократії», з допомогою яких шляхом онлайн-голосування відбулося висунення лідерів загальнонаціонального рівня.

На парламентських виборах 2018 р. партія здобула 32,7 % голосів виборців (134 місця в Палаті депутатів) і стала найпопулярнішою партією Італії. Це найкращий електоральний результат партії. За результатами виборів вона утворила урядову коаліцію з «Лігою» М. Сальвіні. А вже на виборах 2022 р. її результат суттєво зменшився (15,4 %) що стало наслідком внутрішніх конфліктів (зміна лідерства від Б. Грілло до Дж. Конте) та участі у суперечливих коаліціях як з лівими, так і з правими політичними силами [5, с. 46]. У 2024 р. засновник партії Б. Грілло взагалі був усунутий від усіх керівних посад, що відкрило новий етап у розвитку цієї політичної сили. Станом на березень 2025 р. лідером партії «Рух 5 зірок» є Дж. Конте. Він обіймає цю посаду з серпня 2021 р., коли був обраний на внутрішньопартійному голосуванні, отримавши підтримку 93 % членів партії. До політичної кар'єри Дж. Конте був професором права. У 2018 р. він став прем'єр-міністром Італії,

очолюючи коаліційний уряд за участі «Руху 5 зірок». Під його керівництвом партія змінила свій імідж, відходячи від протестного руху до інституційної поміркованої політичної сили.

Лідер партії Дж. Конте закликає припинити військову допомогу і врегулювати військовий конфлікт в Україні дипломатичним шляхом. **Це стало причиною розколу в партії, коли** у червні 2022 р. міністр закордонних справ Італії Л. Ді Майо залишив «Рух 5 зірок», звинувативши партію в підриві зусиль уряду щодо підтримки України. Він наголосив на необхідності чітко визначитися між підтримкою України та агресором – Росією. Разом із Л. Ді Майо партію покинули понад 60 депутатів, що суттєво послабило її позиції в парламенті і Італії загалом. Отже, головними чинниками виникнення / успіху партії були такі:

1. Низький рівень довіри до традиційних (мейнстримних) партій (в Італії на той час була глибока політична криза, численні корупційні скандали, втрата довіри до політичного класу).

2. Запит на «нові обличчя» в політиці: люди шукали альтернативу «старим» політикам і Б. Грілло, маючи величезну медійну популярність, використав це для мобілізації громадськості.

3. Розвиток цифрових технологій. Партія активно використовує Інтернет для комунікації з виборцями (інтернет-платформа «Руссо»), що дозволяє їй залучати молодь і нові соціальні групи.

4. Протестні настрої в суспільстві. Партія на початку становлення позиціонувала себе як «антисистемна», пропонуючи пряме народовладдя, прозорість та боротьбу з корупцією.

Політична партія «Є такий народ» (ЄТН) (болгарською – *Има такъв народ*), заснована болгарським шоуменом Славі Трифоновим, позиціонує себе як протестна сила, що виступає проти корупції та політичного статус-кво в Болгарії. Партія була створена після референдуму 2016 р. та оформилася як протестний рух. Назва походить від музичного альбому С. Трифопова. Офіційно зареєстрована 5 лютого 2020 р. напередодні парламентських виборів. Ідеологічні засади партії такі: а) популізм (партія апелює до широких мас, критикуючи еліти та обіцяючи представляти інтереси «звичайних людей»); б) пряма демократія (ЄТН виступає за активне залучення громадян до процесу ухвалення рішень, зокрема через референдуми та інші механізми прямої демократії); в) проєвропейська спрямованість (партія підтримує європейську інтеграцію Болгарії та дотримання європейських стандартів); г) соціальний консерватизм, болгарський націоналізм (відстоює традиційні цінності та моральні норми, притаманні болгарському суспільству).

Загалом, партія «Є такий народ» критикує поточний стан справ у Болгарії, зокрема корупцію та неефективність державних інституцій, пропонуючи популістські заходи для покращення ситуації. Офіційна позиція партії щодо війни в Україні відсутня. Причини виникнення та успіху:

1. Кризовий стан традиційної політики в Болгарії. Тривале невдоволення громадян політичною корупцією, олігархічним впливом та неспроможністю партій проводити реформи.

2. Медійна популярність С. Трифопова: його ім'я, телешоу «Шоуто на Слави» було добре знане у Болгарії. Публіка довіряла йому більше, ніж політикам, що дозволило швидко мобілізувати електорат.

3. Успішний референдум 2016 року. Ініційований С. Трифоновим референдум із вимогами змін до виборчої системи (запровадження мажоритарної системи) зібрав велику підтримку громадян, але його результати не були реалізовані парламентом, що, відповідно, викликало обурення його прихильників, і стало поштовхом до створення партії.

4. Запит на «нових лідерів» у політиці та недовіра традиційним партіям. Як і в багатьох інших країнах Європи, болгарське суспільство шукало альтернативу політичному істеблішменту. С. Трифонов позиціонував себе як голос народу – проти корумпованих еліт.

5. Використання соціальних мереж. Інформаційні кампанії С. Трифопова велися переважно онлайн, без традиційних мітингів – через Facebook, YouTube і власний телеканал 7/8 TV.

Електоральні результати партії «Є такий народ». Результати парламентських виборів у Болгарії 4 квітня 2021 р. експерти назвали «електоральною революцією». «Революційність» результатів полягала в тому, що правоконсервативна партія «Громадяни за Європейський розвиток Болгарії» на чолі з прем'єр-міністром Б. Борисовим, яка 13 років безперервно перебувала при владі, хоч і залишилася фаворитом, але понесла настільки серйозні втрати, що не мала можливості для формування уряду. Головним триумфатором виборів став С. Трифонов. Його партія «Є такий народ» отримала другий результат (17,6 %) та 51 депутатський мандат, але вона відмовилася від участі у коаліції з колишніми провладними партіями, а її лідер – від мандату президента формувати уряд [7, с. 84; 10].

На наступних парламентських виборах 11 липня 2021 р. партія С. Трифопова «Є такий народ» здобула найбільшу кількість голосів виборців 24,08 % та депутатських мандатів (65). Але як і перед цим С. Трифонов відмовився співпрацювати з іншими партіями, роблячи спробу одноосібно сформувати уряд меншості. Така спроба закінчилась невдало і Президент Болгарії знову відповідно до Конституції створив службовий уряд, і оголосив про треті дострокові вибори [7, с. 85; 10].

Таким чином, неможливість лідером нової популістської партії «Є такий народ» створити парламентську більшість вказує на ще одну тенденцію політичного розвитку «молодих» демократій: «анти-політики» (актори, музиканти і т. д.) вміють завойовувати серця і розум виборців, але вони, як правило, не здатні ефективно виконувати складні управлінські функції. А відтак їх політичні сили є недовговічними. Тому «результат діяльності вказаних партій, як правило, повне політичне фіаско: 04.04.2021 р. – нова партія С. Трифопова здобуває 17,6 % голосів виборців (51 депутатське місце), а сам результат виборів називають «електоральною революцією»; 11.07.2021 р. – партія С. Трифопова здобуває 24 % голосів виборців (65 депутатських місць), але її лідер відмовляється співпрацювати з іншими політичними силами; 14.11.2021 р. – партія С. Трифопова втрачає рейтинг і отримує 9,5 % голосів (25 депутатських місць); 02.10.2022 р. – вона не змогла подолати виборчий бар'єр (політичне фіаско)» [6, с. 18]. На парламентських виборах 2023 р. партія здобула 4,1 % голосів виборців [14].

На останніх позачергових парламентських виборах у Болгарії, що відбулися 27 жовтня 2024 р., партія «Є такий наро» здобула 6,7 % голосів виборців (17 депутатських мандатів), і погодилася увійти до коаліційного уряду разом із коаліцією «Громадяни за європейський розвиток Болгарії – Союз демократичних сил» [14].

Політична партія «Список Мар'яна Шарца» (словенською – *Lista Marjana Šarca*) є однією з найбільш помітних політичних сил у сучасній Словенії. Її шлях від заснування до участі у політичному житті країни відображає зміни, що відбуваються в політичній системі Словенії, де нові партії прагнуть покращити урядування, завдячуючи лідерам з нестандартним політичним минулим, таких як Мар'ян Шарец. Історія партії показує, як популярність і харизма лідера можуть перетворити місцеву ініціативу на національний рух.

Партія «Список Мар'яна Шарца» була заснована у 2014 р., коли актор і комік М. Шарец вирішив «піти» в політику, оголосивши про свою кандидатуру на виборах мера міста Камник. Його особиста популярність та здатність до комунікації з широкими

верствами населення допомогли йому здобути підтримку, і він був обраний мером цього міста. Партія початково не мала впливу у національному масштабі, але після успішної роботи на місцевому рівні, М. Шарец вирішив розширити свою політичну діяльність на загальнонаціональний рівень.

У 2017 р. він взяв участь у президентських виборах, на яких вийшов у другий тур і здобув 47 % голосів виборців, що стало значним досягненням для політика, який раніше не займав високих державних посад. Популярність, здобута під час виборчої кампанії, дозволила йому перетворити свою політичну групу на партію загальнонаціонального масштабу.

Партія активно бере участь у виборах різних рівнів. На парламентських виборах 2018 р. «Список Мар'яна Шареца» здобула 12,6 % голосів виборців (13 депутатських мандатів), що дозволило їй увійти до складу урядової коаліції, а М. Шарецу стати прем'єр-міністром Словенії. Його уряд складався з п'яти партій, які разом мали 43 місця в парламенті, а також отримав підтримку партії «Ліви», що дозволило досягти необхідної більшості. Однак у січні 2020 р. М. Шарец подав у відставку, що призвело до формування нового уряду [5, с. 48].

На парламентських виборах у Словенії, що відбулися 24 квітня 2022 р., партія «Список Мар'яна Шареца» отримала 3,7 % голосів виборців, що не дозволило їй подолати п'ятивідсотковий бар'єр для проходження до Державних зборів. М. Шарец був призначений міністром оборони у новому уряді [14].

Головною причиною невдач таких «нових» політичних сил та їхніх лідерів є неготовність до прийняття конструктивних управлінських рішень, які, як правило, приймаються на основі компромісу. Приймавши образ виразника волі мас вони не можуть вже діяти по-іншому, і тому цей образ водночас стає імперативом їхньої політичної поведінки. Відтак те, що забезпечило успіх невдовзі стає причиною поразки [5, с. 48].

Перспективи «Списку Мар'яна Шареца» залежать від здатності партії адаптуватися до нових політичних викликів та утримати свою електоральну нішу. Партія має значний потенціал завдяки своїй зосередженості на проблемах середнього класу, соціальній справедливості та антикорупційній політиці. Проте конкуренція з іншими політичними силами та зміни в політичному ландшафті Словенії можуть і ослабити її позиції в майбутньому.

«Вітчизняний рух» (хорватською – *Domovinski pokret*) – це хорватська праворадикальна парламентська політична партія, заснована 29 лютого 2020 р. відомим співаком Мирославом Шкоро. Спочатку партія носила назву «Вітчизняний рух Мирослава Шкоро». Нинішнім лідером політичної партії **«Вітчизняний рух»** є **Іван Пенава** – мер міста Вуковар. Він очолив партію після відставки її засновника М. Шкоро у 2021 р. У своєму зверненні він зазначив, що ухвалив це рішення «в інтересах партії та Хорватії». Хоча М. Шкоро не уточнив конкретних причин свого відходу, деякі джерела вказують на внутрішні розбіжності та напруженість у керівництві партії.

Головні програмні положення партії **«Вітчизняний рух»** відображають її націонал-консервативну ідеологію та орієнтацію на захист хорватських інтересів. Ось основні ідеологічні маркери партії:

1. Національна ідентичність та патріотизм. Партія виступає за збереження хорватської культури, традицій і мови, підкреслюючи важливість національної єдності та суверенітету.
2. Боротьба з корупцією. Одним із головних месиджів партії є боротьба з корупцією у владі, прозоре управління та верховенство права.
3. Сімейні цінності та демографія. «Вітчизняний рух» підтримує традиційну модель сім'ї, виступає за політику народжуваності та демографічного зростання, зокрема через підтримку молодих родин.

4. Економічна незалежність. Партія виступає за розвиток національного виробництва, підтримку малого та середнього бізнесу, зменшення впливу іноземного капіталу на стратегічні галузі.

5. Сільське господарство та екологія. Програма містить положення про підтримку хорватських фермерів, розвиток аграрного сектору та охорону навколишнього середовища.

6. Безпека та міграційна політика. Партія відстоює жорсткий підхід до контролю кордонів та боротьби з нелегальною міграцією.

7. Освіта та культура. Закликає до оновлення освітньої системи з акцентом на патріотичне виховання, розвиток науки та культурної спадщини.

8. Помірний євроскептицизм. Хоча партія не виступає проти членства Хорватії в Євросоюзі, вона критикує надмірний вплив Брюсселя на внутрішню політику та відстоює більшу незалежність у прийнятті рішень.

Варто зазначити, що «Вітчизняний рух» демонструє стриману позицію щодо міжнародних конфліктів, зокрема війни в Україні, критикуючи уряд за надмірну увагу до зовнішніх питань на шкоду внутрішнім проблемам [4].

Електоральні результати партії. Політична партія «Вітчизняний рух» досягла значних електоральних успіхів на парламентських виборах у Хорватії. На парламентських виборах 2020 р. партія здобула 16 місць у 151-місному Саборі (парламенті Хорватії), ставши третьою за величиною політичною силою. Це був високий результат для новоствореної партії, яка була заснована лише за кілька місяців до виборів. На виборах до Сабора у 2024 р. «Вітчизняний рух» отримав 13 мандатів, зберігши позицію третьою за величиною партії в парламенті та увійшовши до урядової коаліції [4; 8, с. 404]. Отже, політична партія «Вітчизняний рух» досягла значимих успіхів на політичній арені Хорватії завдяки таким ключовим чинникам:

1. Харизматичне лідерство. М. Шкоро, популярний співак і громадський діяч, на старті політичної еволюції партії привернув увагу виборців завдяки своїй медійності та риториці, близькій до національно орієнтованих громадян.

2. Патріотична риторика. Партія зробила акцент на збереженні хорватських традицій, національної ідентичності та суверенітету, що резонувало з частиною електорату, особливо на сході країни.

3. Критика владної еліти. «Вітчизняний рух» гостро критикував уряд і основні політичні сили (особливо Хорватський демократичний союз) за корупцію, компроміси з національними меншинами та неефективність.

4. Регіональна підтримка. Партія має сильну підтримку у Вуковарі та інших східних регіонах, де питання війни 1990-х років і національної безпеки залишаються особливо чутливими.

5. Актуальний порядок денний. Висвітлення у ході кампаній таких тем, як міграція, економічна незалежність, культурна самотність та обмеження впливу іноземних інтересів, дало змогу партії виділитися серед конкурентів.

6. Швидке структурування. Попри молодий вік, партія швидко створила організаційну мережу та мобілізувала підтримку на місцях, що допомогло їй здобути депутатські мандати.

Політична партія «Кому належить держава?» (латиською – *Kam pieder valsts?*) була заснована в Латвії в 2016 р. Її засновником став латвійський актор і режисер Артусс Каймінш, який прагнув створити політичну силу, що виступала б проти корупції та за прозорість державного управління. Її назва «Кому належить держава?» відображала головне питання, яке партія ставила перед суспільством, підкреслюючи необхідність повернення

влади в руки народу. Таким чином, партія орієнтувалася на виборців, незадоволених традиційними політичними силами, та намагалася представити себе як голос «простих людей».

Головні програмні положення латвійської партії «Кому належить держава?» відображали її антиелітну та популістську спрямованість. Ось основні ідеї, які формували її політичну програму: 1) боротьба з корупцією (партія виступала за максимальну прозорість у державному управлінні, скорочення корупційних схем та покарання корумпованих чиновників); 2) зменшення бюрократії; 3) підзвітність політиків народу; 4) соціальна справедливість (захист соціально незахищених верств населення, покращення доступу до медицини та освіти тощо); 5) національні інтереси та суверенітет; 6) реформа податкової системи зменшення податкового навантаження на громадян і бізнес, спрощення системи оподаткування); 7) пряма демократія (підтримувала ідеї референдумів та посилення впливу громадськості на ухвалення рішень).

На парламентських виборах 2018 р. партія змогла подолати виборчий бар'єр, здобувши 14,2 % голосів виборців та отримавши 16 депутатських мандатів у Сеймі (парламенті Латвії), і при цьому відразу та ставши однією з провідних політичних сил країни. Президент Латвії навіть доручив лідеру партії формувати уряд, але потім відкликав своє рішення. Але партія стала учасницею урядової коаліції. Однак внутрішні розбіжності та конфлікти призвели до розколу в партії [5, с. 47]. З 16 обраних депутатів лише 11 підтримували уряд, тоді як 5 перейшли в опозицію. Це стало головною причиною того, що у наступні роки популярність партії знизилася, і на парламентських виборах 2022 р. партія не змогла подолати 5 % бар'єр для проходження до Сейму. Це зниження підтримки було зумовлене як внутрішніми конфліктами, так і розчаруванням виборців у нездатності партії реалізувати свої передвиборчі обіцянки.

Головні чинники успіху партії «Кому належить держава?» на парламентських виборах у Латвії у 2018 р. були такими:

1. Антисистемна риторика. Партія позиціонувала себе як альтернатива традиційним політичним силам, виступаючи проти «старих еліт», корупції та бюрократії.

2. Харизматичне лідерство. А. Каймін'ш, відомий актор і активний критик політиків, привернув увагу публіки своїм неформальним стилем, емоційністю та простотою у спілкуванні.

3. Популістські обіцянки. Партія обіцяла реальні зміни для «простих людей», у тому числі зниження податків, реформу державного управління та покращення соціального захисту.

4. Використання соціальних мереж. Партія активно використовувала соціальні мережі для прямої комунікації з виборцями, що допомогло обійти традиційні медіа та доносити свої меседжі напряму.

5. Розчарування виборців у мейнстримних партіях та «старій» еліті. Партія «Кому належить держава?» зуміла капіталізувати це невдоволення, запропонувавши «нове обличчя» політики.

6. Ефективна виборча кампанія. Партія провела яскраву та енергійну виборчу кампанію з чіткими лозунгами та зосередженням на емоціях виборців.

Станом на січень 2025 р. політична партія «Кому належить держава?», яка у 2021 р. змінила назву на «За людську Латвію», фактично припинила активну діяльність. Після невдачі на парламентських виборах 2022 р, де партія не змогла подолати 5 % бар'єр для проходження до Сейму, її вплив на політичну арену Латвії суттєво знизився. Внутрішні конфлікти, розкол серед членів та втрата довіри виборців призвели до маргіналізації цієї політичної сили.

Політична партія «Слуга народу». 11 грудня 1937 р. Генеральний секретар СРСР Йосип Сталін, виступаючи на мітингу в Москві, виголосив фразу, яка сьогодні відома кожному українцеві: «Депутат – слуга народу». «Слугою народу» була названа українська партія, лідер якої В. Зеленський здобув перемогу на президентських виборах 2019 р., а сама партія – на позачергових парламентських виборах того ж 2019 р. Політична партія «Слуга народу» була утворена шляхом ребрендингу Партії рішучих змін, яка була зареєстрована 13 квітня 2016 р. Офіційна реєстрація відбулась 2 грудня 2017 р. Назву отримала за одноіменним українським комедійним політичним серіалом, в якому головну роль президента, котрим став учитель історії, зіграв В. Зеленський. Спочатку політичною ідеологією партії вважалося лібертаріанство. А потім вона була визначена лідерами партії як український центрим. На сайті партії про це сказано так: «наша ідеологія український центрим. Ми не «ліві» і не «праві». Не націоналісти і не сепаратисти. Ми заперечуємо політичні крайнощі та радикальні ідеології. Вони несуть у суспільство розбрат і розкол. Ми – партія, яка створює і будує» [9]. А в Доктрині політичної партії «Слуга народу» акцентовано, що її «стратегічна мета – побудова країни мрії. Країна мрії – це країна, де мрії людини про гідне життя для себе та своїх нащадків можуть реально здійснитися» [3].

Формула успіху «слуг народу» обумовлена такими чинниками:

1. Популярність В. Зеленського. В. Зеленський, який переміг на президентських виборах у квітні 2019 р., мав величезний кредит довіри від виборців. Його імідж «людини з народу», не пов'язаної зі старою політичною елітою, дуже резонував із суспільними настроями. «Студія Квартал-95» В. Зеленського понад 15 років була провідним сатиричним шоу в країні. Головний напрямок роботи «Кварталу» – висміювання діючої влади. Таким чином «Студія Квартал 95» була чи не єдиним джерелом критики діючої влади з позиції «народу».

2. Антисистемні (протестні) настрої у суспільстві та очікування нових облич в політиці. Втома населення від традиційних політиків і корупції сприяла зростанню підтримки нових політичних сил. «Слуга народу» позиціонувалася як сила, яка боротиметься з корупцією та бюрократією.

3. Масова підтримка через медіа. Завдяки популярному телесеріалу «Слуга народу», де В. Зеленський грав президента, бренд партії був упізнаваний ще до офіційного старту виборчої кампанії президента України у 2019 р. Це створило сильну емоційну прив'язку виборців до В. Зеленського. Відбувся ефект синергії впливу на виборців «Кварталу 95» та серіалу «Слуга народу».

4. Вдала передвиборча стратегія. Кампанія була побудована на цифрових технологіях, соціальних мережах і прямій комунікації з виборцями. Молодь, яка активна в інтернеті, стала однією з головних аудиторій партії і її масовою підтримкою.

5. Позитивне очікування змін. Українці прагнули реформ і оновлення системи. Обіцянки партії «Слуга народу» щодо перезавантаження влади, люстрації, діджиталізації та деолігархізації були сприйняті з великим ентузіазмом.

6. Відсутність сильних конкурентів. Традиційні політичні сили втратили довіру ще під час Революції Гідності. Опозиція була роздріблена, провладні партії ослаблені внутрішніми конфліктами, що дало «Слuzі народу» змогу отримати більшість у парламенті.

Дещо окремо слід зупинитися на ролі серіалу «Слуга народу» у тріумфі одноіменної політичної сили. Відразу слід зазначити, що вказана політична практика є унікальною не лише в Європі, а й у світовій політичній історії. Вона продемонструвала силу медіа у формуванні політичного міфу, що перетворюється на реальність. Але схожі практики все ж були і можна їх привести для прикладу.

Це фільм «Брекзйт: негромадянська війна» (2019), який розповідає про кампанію за вихід Великої Британії з Євросоюзу та роль Д. Каммінгса, стратега фірми «Vote Leave» в ній. Хоча цей фільм не сприяв політичній кар'єрі Д. Каммінгса, а висвітлює використання сучасних технологій та стратегій у політиці. У даному випадку йдеться про можливий вплив фільму на рішення громадян про вихід з Євросоюзу.

Ще одним прикладом може бути данський серіал «Уряд» («Borgen», 2010). Це високоякісний драматичний серіал, який розповідає про вигадану жінку прем'єр-міністерку Б. Нюборг. Серіал отримав міжнародне визнання і став одним із найвідоміших прикладів політичної драми у Європі. Жоден із акторів або творців серіалу не використовував його як старт політичної кар'єри. В той же час серіал вплинув на уявлення суспільства про політику – він поглибив інтерес до політичного процесу, парламентської системи та міжпартійних відносин у Данії, створив у суспільстві позитивне тло для прийняття жінки-лідера. У 2011 р. в Данії відбулися чергові парламентські вибори і вперше прем'єр-міністром стала жінка Хелле Торнінг-Шмітт. Однак Х. Торнінг-Шмітт була лідеркою Соціал-демократичної партії вже з 2005 р., тобто задовго до створення серіалу, і вела активну політичну кар'єру. Та незважаючи на це, низка журналістів, експертів говорять про позитивний вплив цього серіалу на результати виборів і прем'єрство Х. Торнінг-Шмітт.

Український кейс був дещо іншим: головний герой серіалу стає президентом. В ньому йдеться про те, як сільський вчитель В. Голобородько (роль виконав В. Зеленський) стає президентом країни. Прем'єра першого сезону відбулася у листопаді 2015 р., а третій сезон «Вибір» було показано під час президентської виборчої кампанії в Україні 2019 р. Відповідно цікавим є питання настільки цей серіал зумовив голосування за В. Зеленського.

«Київський міжнародний інститут соціології» в одному з опитувань до виборів виявив причини, за якими українці збирались голосувати за В. Зеленського в першому турі. Найбільш популярною відповіддю (54 % респондентів) – була наступна: «Тому що це людина з-поза системи, нове обличчя в політиці». Варіант «мені подобається, як він зіграв президента в серіалі «Слуга народу», за словами В. Паніотто (директор Центру), набрав менше всього голосів – шість відсотків» [2]. Шість відсотків не означає відсутність впливу, адже «нове обличчя» в українській політиці» все ж таки було створене саме «Студією Квартал 95» і серіалом «Слуга народу», і вдало використане у 2019 р. політтехнологами, які використали протестні настрої в громадян. В. Зеленський став втіленням мрії українських виборців про «народну» опозицію. Таким чином, серіал допоміг В. Зеленському, але не був вирішальним у структурі успіху.

Електоральні результати партії «Слуга народу». «Слуга народу» показала абсолютний електоральний рекорд парламентських виборів в Україні, набравши 43,16 % голосів виборців (124 мандати) в одномандатному виборчому окрузі та провівши у мажоритарних округах 130 народних депутатів. І таким чином, вона отримала в парламенті монобільшість (254 депутати) та одноосібно сформувала новий уряд, взявши на себе всю відповідальність за внутрішню і зовнішню політику держави (українська «електоральна революція»).

Високий рівень підтримки виборців отримала партія «Слуга народу» і на місцевих виборах у жовтні 2020 р., отримавши найбільшу кількість депутатських мандатів у обласних, районних, міських, сільських та селищних радах. Загальний результат «Слуги Народу» – 6093 депутати та 223 голови територіальних громад.

Враховуючи великий ріст рейтингу партії «Слуга народу» напередодні парламентських виборів, у партії виникли проблеми з кандидатами у народні депутати. Це була головна причина того, що депутатами стали випадкові люди, які ніякого відношення не

мали до політики. «Там є люди, які раніше на ринку продавали фрукти, там є весільні фотографи, там є різні люди... Там є божевільні, психічно хворі. Зріз суспільства», – охарактеризував президентську фракцію очільник Офісу президента Андрій Богдан» [1]. Ось така випадковість, непрофесіоналізм стануть чи не головними чинниками падіння рейтингу партії більш як удвічі (20,5 % в кінці грудня 2021 р.).

Висновки. Охарактеризувавши діяльність «акторських» партій в країнах Європейського Союзу та Україні, можна зробити такі висновки. По-перше, метафора «акторські партії» використана нами для позначення політичних сил, які зосереджують свою діяльність навколо конкретних харизматичних лідерів (акторів). По-друге, до ключових ознак таких партій відносимо: 1) засновані професійними акторами; 2) вдало використовують медійне минуле лідера; 3) позиціонують себе як антисистемні партії, які борються з корупцією та «старою» елітою; 4) домінуюча роль харизматичного лідера у їхній діяльності; 5) утворюються напередодні чергових виборів. По-третє, до причин електорального успіху вказаних партій належать: зниження довіри до традиційних / мейнстримних партій; попит на «нові обличчя» в політиці; протестні настрої громадян; медійна популярність та харизматичність лідерів; вдале використання цифрових технологій у своїй діяльності; відсутність, як правило, сильних конкурентів. По-четверте, політична недовговічність «акторських» партій пов'язана з тим, що вони не можуть ефективно виконувати управлінські функції в силу відсутності такого практичного досвіду.

Список використаної літератури

1. Віхров М. Портрет «Слуги народу». URL: <https://tyzhden.ua/portret-sluhy/> (дата звернення 30.03.2025).
2. Гончаренко Р. Чи допоміг успіху Зеленського серіал «Слуга народу». URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/4082901-DW-chy-dopomih-uspikhu-zelensko-ho-na-vyborakh-serial-sluha-narodu> (дата звернення 30.03.2025).
3. Доктрина політичної партії «Слуга народу». URL: <http://kyiv-heritage.com/sites/default/files/%D0%A1%D0%BB%20%D0%9D%D0%B0%D1%80%202021-03-14%20%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf> (дата звернення 30.03.2025).
4. Іщенко Н. Праві популісти або «друг Путіна»: чому вибори у Хорватії не зняли небезпеку для України. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/04/19/7184163/> (дата звернення 01.04.2025).
5. Копинець Ю. Парламентські вибори в країнах Європейського Союзу у 2018 році: характеристика електоральних результатів та конфігурація партійного ландшафту. *Науковий журнал «Політікус»*. 2020. № 3. С. 44–50.
6. Остапець Ю., Червеньяк К. Парламентські вибори 2023 року в країнах Європейського Союзу: аналіз результатів та конфігурацій урядових коаліцій. *Політичні партії і вибори: українські та світові практики: зб. ст. і тез за результатами Міжнародної наукової конференції «Інституційні, партійні та виборчі чинники політичного процесу в Україні й інших країнах Європи в умовах війни і невизначеності: національний, наднаціональний і субнаціональний рівні» – восьмої у рамках серії міжнародних конференцій кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 24–25 листопада 2023 року / [за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина]*. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. Вип. 8. С. 13–42. (364 с.).
7. Остапець Ю., Копинець Ю. Парламентські вибори 2021 року в країнах Європейського Союзу: характеристика загальних тенденцій та національних особливостей електорального вибору. *Регіональні студії*. 2022. № 30. С. 82–90.

8. Остапець Ю., Дудінська І. Характеристика електоральних процесів у країнах Європейського Союзу в контексті протистояння «мейнстрімних» партій та «партій нової політики» (2020–2022). Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 395–463 (680 с.)
9. Політична партія «Слуга народу». URL: <https://sluga-narodu.com/about/> (дата звернення 30.03.2025).
10. Филипенко А. Перемога, підірвана корупцією: чим завершилися вибори у Болгарії. *Європейська правда*. 2021. 6 квітня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/04/6/7121775/> (дата звернення 17.04.2025).
11. Чорба М. Феномен популістсько-сатиричної партії «двохвостого собаки» на політико-правовій мапі Угорщини. *Україна – Європейський Союз: Формат розвитку відносин України та Європейського Союзу в контексті російсько-української війни, виборчих процесів та прав національних меншин. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 04–05 жовтня 2024 року)* / Ю. Остапець (голова редкол.); відповідальні за випуск: М. Зан, В. Гиря. Ужгород: ТОВ «ПІК-У», 2024. С. 143–146.
12. Glied V., Szegedi P. Dog tales: second-generation joke parties on the horizon. *HUMOR*. 2024. Vol. 37 (4). P. 489–512. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/humor-2024-0021/html> (дата звернення: 22.04.2025).
13. Parties and Elections in Europe. URL: <http://www.parties-and-elections.eu/index.html> (дата звернення 10.04.2025).
14. The European Elections Monitor. URL: <https://www.robert-schuman.eu/en/the-european-elections-monitor/2021/> (дата звернення 15.04.2025).
15. European elections. URL: <https://elections.europa.eu/en> (дата звернення 23.04.2025).

“ACTOR” PARTIES OF EUROPE (2010–2024): ESSENTIAL CHARACTERISTICS, REASONS FOR RISE AND POLITICAL FIASCO

Yurii Ostapets

*State University “Uzhhorod National University”,
Department of Political Science and Public Administration
Narodna Square, 3, 88000, Uzhhorod, Ukraine*

Mykhailo Shelemba

*State University “Uzhhorod National University”,
Department of International Studies and Public Communications
Narodna Square, 3, 88000, Uzhhorod, Ukraine*

Dmytro Zveriev

*State University “Uzhhorod National University”,
Department of Sociology and Social Work
Narodna Square, 3, 88000, Uzhhorod, Ukraine*

The activities of “actor” parties in the countries of the European Union and Ukraine are characterized. It is noted that the metaphor “actor parties” is used to denote political forces that focus their activities around specific charismatic leaders (actors), often building their identity and program around the personality of this leader, rather than around a clear ideology or stable party structure. Such parties include: “There Is Such a People” (Bulgaria), “Five Star Movement” (Italy), “Homeland Movement” (Croatia), “List of M. Šarec”

(Slovenia), Hungarian Two-Tailed Dog Party (Hungary), “Who Owns the State?” (Latvia), “Servant of the People” (Ukraine).

Emphasis is placed on the following features of such parties: 1) founded by professional actors; 2) skillfully use the leader’s media past; 3) position themselves as anti-system parties fighting against corruption and the “old” elite; 4) the dominant role of the charismatic leader in their activities; 5) formed on the eve of regular elections.

The main reasons for the emergence and success of “actor” parties are outlined, including: declining trust in traditional/mainstream parties; demand for “new faces” in politics; protest moods of citizens; media popularity and charisma of leaders; successful use of digital technologies in their activities; absence, as a rule, of strong competitors.

The participation of “actor” parties in election campaigns is researched and their electoral results are characterized. It is indicated that in 2018, the “Five Star Movement” party won the parliamentary elections in Italy, gaining the support of 32.7% of voters and forming a government coalition. The “There Is Such a People” party received 17.6% of the votes in the parliamentary elections in April 2021, and 24.08% in the subsequent elections on July 11, 2021. The “List of Marjan Šarec” party joined the government coalition following the 2018 parliamentary elections, and the Ukrainian party “Servant of the People” was able to form a government single-handedly following the 2019 parliamentary elections.

The short-lived success of such parties is noted, attributed to the fact that these parties easily gain voter favor and come to power, but are unable to effectively perform complex governance functions.

Key words: European Union, Ukraine, parliamentary elections, political parties, “actor” parties, “There Is Such a People”, “Five Star Movement”, “Who Owns the State?”, “Servant of the People”, “Homeland Movement”.